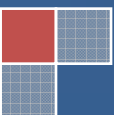

Western Balkans Security Issues

No. 2/2013

Research Center for Western Balkans Security Issues

September 2014.

ISTRAŽIVAČKI CENTAR ZA PITANJA BEZBEDNOSTI ZAPADNOG BALKANA
RESEARCH CENTER FOR WESTERN BALKANS SECURITY ISSUES

WESTERN BALKANS
SECURITY ISSUES
No. 2/2013

BEZBEDNOSNI PROBLEMI ZAPADNOG BALKANA
Br. 2/2013

September 2013. BELGRADE

ISSN 2334-6647(Online)

ISTRAŽIVAČKI CENTAR ZA PITANJA BEZBEDNOSTI
ZAPADNOG BALKANA

AUTORI:

mr Tešić Vladimir

UREDNIČKI ODBOR

mr Tešić Vladimir

Dimitrijević Ivan

ADRESA: Istraživački centar za pitanja bezbednosti Zapadnog Balkana,
11000 Beograd, Odabašićeva 3

www.wbrc.rs,

contact@wbrc.rs

Predsednik Upravnog odbora:

mr Tešić Vladimir

+381 66 00 77 59,

vladimir.tesic@wbrc.rs

TEHNIČKA PODRŠKA

Matić Dejan

Publikacija izlazi tromesečno.

SADRŽAJ

UVOD	6
Vladimir mr Tešić	
Transformacija Obaveštajno-bezbednosnog sistema SAD (1947-2004)	7
IZVEŠTAJI	15
Izveštaj sa konferencije “Borba protiv korupcije – Bosna i Hercegovina	15
Savezna Republika Nemačka: Izbori 2013	18
Tura partnerstva	21
Međunarodna naučna konferencija «Zaštita nacionalne kritične infrastrukture: regionalna perspektiva»	22
Iskustva u misiji EUFOR	23
Uloga Nemačke u evroatlantskim integracijama Republike Srbije	24

UVOD

Istraživački centar za pitanja bezbednosti Zapadnog Balkana objavljuje drugu po redu publikaciju “**Western Balkans Security Issues No. 2/2013**”.

Publikacija sadrži predstavljanje magistarske teze Vladimira Tešića, magistra bezbednosti i predsednika WBRC, kao i aktivnosti Istraživačkog centra u prethodnom periodu sa izveštajima sa različitih događaja kojima su prisustvovali članovi WBRC tima.

Aktivnosti Istraživačkog centra u prethodnom periodu bile su usmerene na praćenje političko-bezbednosne situacije u regionu Zapadnog Balkana i uticaju „velikih“ geopolitičkih igrača Sjedinjenih Država i Saveze Republike Nemačke, kao i regionalnih sila, odnosno Evropske unije i NATO-a na procese u regionu.

Sjedinjene Države koje trenutno važe kao najjača država na svetu itekako imaju interese u regionu Zapadnog Balkana, i naravno to nije tajna. Američki političari, kao i „agenti“ su najviše prisutni u Bosni i Hercegovini i na Kosovu i Metohiji. Kao što obično i jeste njihov zadatak, ti agenti prate i utiču na sve procese koji se dešavaju u regionu. Zbog toga i glavni deo ove publikacije jeste tekst koji će čitaocu pomoći da bolje shvati sistem obaveštajne zajednice SAD i njegovu genezu u poslednjih 50 godina.

Kao što smo naveli druga sila koja ima interese koje treba zaštititi u regionu Zapadnog Balkana jeste Nemačka. Zbog toga smo realizovali intervju sa direktorom Fondacije Konrad Adenauer, koju je osnovala trenutno najjača politička opcija u Nemačkoj, Demohrišćanska unija.

Takođe, Istraživački centar je pratio tribine, seminare, konferencije i slične događaje u Beogradu i regionu koji se tiču politike i evroatlantskih integracija država Zapadnog Balkana. U publikaciji su objavljeni izveštaji sa navedenih događaja.

Vladimir mr Tešić

Transformacija Obaveštajno-bezbednosnog sistema SAD (1947-2004)

Abstract (English): U.S. Intelligence Community is the best on the world. From beginning, it had many different problems. We can not say that it created in 1947 or 2004, because its structure and work organization changed with U.S. foreign policy and national interests, and U.S. geopolitical and security environment.

Key words: U.S. Intelligence Community, foreign policy, national interest, security environment, reform, transformation, DCI, DNI, terrorism and NCTC.

Savremeni Obaveštajno-bezbednosni sistem SAD je jedan od najboljih sistema te vrste na svetu. Kao i svaki sistem, od svog nastanka imao je probleme različite prirode. Zbog toga se ne sme reći da je on formiran 1947. ili 2004. godine ili ranije, jer se njegova struktura i organizacija rada menjala sa promenom spoljne politike i nacionalnih interesa SAD, kao i spoljnopolitičkog i bezbednosnog okruženja u kojem su se nalazile SAD.

Ključne reči: Obaveštajno-bezbednosni sistem SAD (Obaveštajna zajednica), spoljna politika, nacionalni interes, bezbednosno okruženje, reforma, transformacija, direktor obaveštajne zajednice, terorizam i Nacionalni centar za borbu protiv terorizma.

Nakon Drugog svetskog rata, Zakonom o nacionalnoj bezbednosti "udareni su temelji" razvoja savremenog Obaveštajno-bezbednosnog sistema SAD. Zakonom o reformi obaveštajne delatnosti i prevencije terorizma 2004. godine zaokružen je jedan buran period svetske istorije i uloge SAD u njenom stvaranju. Period od 1947. do 2004. godine specifičan je po mnogo čemu, ali izdvajaju se "Hladni rat" velika borba između SAD (NATO) i SSSR (VU) sve do pobede SAD i raspada SSSR, vojne intervencije SAD na Bliskom istoku i Balkanu. Ovaj period, a naročito kraj XX i početak XXI veka, bio je specifičan i po učestalim terorističkim napadima na SAD širom sveta.

Tokom navedenog perioda, sveukupna aktivnost na razvoju obaveštajno-bezbednosnog sistema temeljila se svojim značajnim delom na potrebi realizacije spoljnopolitičkih ciljeva SAD. Neki od tih ciljeva su preuzimanje pozicije najjače političke i ekonomske sile u svetu, sprečavanje širenja ideja koje su suprotne idejama SAD u Evropi i svetu uopšte, osvajanje novih sirovinskih

baza, uspostavljanje kontrole nad svetskim kapitalom i svetskim finansijskim institucijama, kao i međunarodnim političkim i drugim organizacijama iz svih oblasti delovanja. Svi ovi ciljevi razvijani su godinama i definisani u Strategiji nacionalne bezbednosti SAD. Usvajanje novih strategija tokom navedenog perioda direktno je uticalo i na organizaciono uobličavanje i stvaranje Obaveštajne zajednice SAD.

Imajući u vidu angažovanje Obaveštajne zajednice SAD na spoljnopolitičkom planu i razvijanje spoljne komponente obaveštajne delatnosti (uglavnom CIA), može se zaključiti da je zanemaren rad na unutrašnjem planu, odnosno, smanjena je pažnja obaveštajno-bezbednosnih službi na aktivnosti "neprijatelja" unutar granica SAD. Kao posledica lošeg rada i propusta unutrašnje, ali i spoljne komponente Obaveštajna zajednica nije uspela da predvidi i spreči teroristički napad na Njujork i Vašington 11. septembra 2001. godine.

Promena strukture svetskih odnosa i promena globalne i međunarodne bezbednosne stvarnosti, kao što su bili početak Drugog svetskog rata (napad na Perl Harbor) i teroristički napad na SAD 2001. godine, uticali su na novo redefinisavanje mesta, uloge, ciljeva, delokruga i metoda rada obaveštajnih službi u SAD. Ovi događaji su bili prekretnica u razvoju savremenog Obaveštajno-bezbednosnog sistema SAD.

U američkoj naučnoj i stručnoj literaturi iz oblasti bezbednosnih nauka dugo nije bila usvojena jedna celovita i opšte prihvaćena definicija pojma *intelligence*. Ovaj pojam je nemoguće prevesti na naš jezik, a da se tim pojmom obuhvate sva njegova značenja u SAD (obaveštajna delatnost, obaveštajni proces, obaveštajne službe, obaveštajne informacije). Na osnovu analize ovog pojma, dolazi se do zaključka da obaveštajna delatnost (*intelligence*) obuhvata i organizacije i obaveštajnu aktivnost (proces) kojom se bave te organizacije, kao i produkte (informacije) obaveštajne aktivnosti.

Obaveštajna delatnost se razvijala u SAD još od stvaranja Republike i pratila je razvoj organizacija i institucija Vlade SAD koje su se bavile obaveštajnom delatnošću. Prelomni trenutak koji je uticao da se ovom pitanju posveti veća pažnja bio je sam početak Drugog svetskog rata i napad na Perl Harbor. Taj trenutak mnogi smatraju početkom stvaranja savremenog obaveštajno-bezbednosnog sistema SAD. Međutim, proces stvaranja savremenog Obaveštajno-bezbednosnog sistema počeo je usvajanjem Zakon o nacionalnoj bezbednosti 1947. godine.

Glavno pitanje koje su pred sebe postavljali vodeći ljudi jedne od najvećih sila na svetu tokom XX veka bilo je "kako osigurati pobjedu nad komunizmom, odnosno, SSSR i VU". Kada se Hladni rat završio raspadom SSSR i VU, SAD su se u jednom trenutku našle na raskršću, gde su trebale odlučiti kuda dalje, kojim putem krenuti. Izabrali su put unilateralizma, što im je donelo

dosta problema i puno protivnika. Najveći od tih problema bio je međunarodni ili globalni terorizam. SAD su bile ugrožene kako u inostranstvu, tako i u okviru svojih granica.

Što se tiče razvoja Obaveštajno-bezbednosnog sistema SAD tokom XX veka on je pratio promene u spoljnoj politici, kroz Strategije nacionalne bezbednosti, gde su bili definisani bezbednosni ciljevi i interesi SAD. Na osnovu zahteva političkih odlučilaca menjala se organizacija i struktura Obaveštajno-bezbednosnog sistema. Uglavnom, nakon neuspeha na spoljnopolitičkom planu, Predsednik, ali i Kongres SAD otvarali su pitanje funkcionalnosti sistema. Tokom XX veka sprovedeno je oko četrnaest studija ili istraživanja od strane komisija koje su imenovali i formirali Predsednik, odnosno, izvršna vlast ili Kongres (oba doma). Opšti je zaključak da nijedna komisija nije uticala na radikalne promene u sistemu. Uglavnom su to bile promene koje su se ticale upravljanja, ovlašćenja i kontrolisanja tajnih akcija obaveštajnih službi, a pre svega CIA.

Ferdinand Eberštedt je u svom izveštaju Kongresu SAD naveo da je "obaveštajna delatnost prva linija odbrane u nuklearnom dobu". Zaključio je da je CIA imala loše veze sa obaveštajnim službama drugih ministarstava. Predložio je da se poboljša rad i unutrašnja struktura CIA, koja se nalazila na vrhu piramide obaveštajne strukture i kao takva nije smela da predstavlja jedini izvor obaveštajnih podataka na osnovu kojih bi se zasnivala nacionalna politika.

Dals, Džekson i Korea su u svom istraživanju prepoznali nove bezbednosne pretnje, kao što je atomska bomba i na osnovu toga zaključili da Obaveštajna zajednica mora biti aktivna u svako doba, a ne samo u vreme rata.

Druga Huverova komisija je 1955. godine po prvi put prepoznala postojanje Obaveštajne zajednice, u čiji sastav su ušle NSC, CIA, NSA, FBI, Državni sekretarijat, Obaveštajne agencije rodova OS SAD i Komisija za atomsku energiju. Uočeni su sledeći problemi: nedovoljan fokus Direktora DCI na unutrašnje poslove u Obaveštajnoj zajednici i zloupotreba datih ovlašćenja u svim agencijama. Predlog ove komisije se sastojao u tome da se osnuje funkcija zamenika Direktora DCI i da se formira stalno telo Kongresa za kontrolu rada Obaveštajne zajednice. Osnovan je PFIAB, koji je predložio da se funkcija Direktora DCI i funkcija Direktora CIA razdvoje.

Šlezinger je 1971. godine otkrio da je obaveštajna komponenta raskomadana i dezorganizovana, da su prikupljačke aktivnosti nepotrebno takmičarske i suvišne, da je obaveštajna delatnost ne isplanirana i loše vođena, kao i da zbog velikog broja tema istraživanja obaveštajne informacije gube na kvalitetu. Pored toga, u svom izveštaju naveo je da finansijska sredstva koja su uložena za izvršavanje zadataka nisu opravdana i da rezultati obaveštajnog rada nisu na potrebnom nivou. Šlezinger je u svom izveštaju predložio reformu menadžmenta sa "jakim" DCI (prvi put se

pominje funkcija DNI), koji je trebao da kontroliše obaveštajne troškove i da poveća kvalitet i odgovornost analitike u obaveštajnom radu.

Devedesetih Aspin-Braunova komisija je iznela nekoliko predloga koji su se odnosili na organizaciju Obaveštajne zajednice. Zalivski rat 1991. godine mnogo je uticao na razvoj Obaveštajne zajednice SAD. Nikada do tada toliki broj informacija nije predat tako brzo korisnicima na bojištu. Preciznost američkog oružja zaprepastila je svet. Rat je uzrokovao da SAD poboljšaju sistem veza između obaveštajne delatnosti i borbenih sistema. Uspostavljen je Zajednički obaveštajni centar od predstavnika ključnih obaveštajnih agencija i napravljen je model podrške vojnim operacijama.

Sve dok SAD nije zadesio novi "Perl Harbur" ništa konkretno nije učinjeno na reformi obaveštajne delatnosti. Taj napad je bio velika prekretnica i povod za do sada najveću reformu obaveštajne delatnosti u SAD.

Poslednja komisija koja je sprovela istragu pre donošenja Zakona o reformi obaveštajne delatnosti bila je Nacionalna komisija za istragu terorističkih napada na SAD. Komisija je tek u mesecu julu 2004. godine objavila izveštaj sa predlozima izmene organizacije Obaveštajne zajednice. Do tada nijedan predlog koji je predložila bilo koja komisija koja je sprovela istraživanje ranije nije uzet tako ozbiljno kao predlozi ove komisije. Pored već stalnog predloga za osnivanje funkcije Direktora DNI i razdvajanje funkcija DCI i Direktora CIA, najznačajniji predlog bio je osnivanje Centra za borbu protiv terorizma NCTC.

Napori komiteta, komisija i pojedinaca za reorganizacijom Obaveštajne zajednice SAD u periodu od 1947. do 2004. godine prouzrokovali su veliki broj promena koje su u manjoj ili većoj meri realizovane kroz agencijske direktive, direktive i naredbe Predsednika i nove zakone. Pozicija Direktora DCI je vremenom ojačavana, dobio je veća ovlašćenja za ispoljavanje uticaja na sve delove Obaveštajne zajednice. Međutim, nije mu dat autoritet nad ostalim agencijama, osim CIA, kao što ih je 2004. godine dobio Direktor DNI.

Ključne promene savremenog Obaveštajno-bezbednosnog sistema SAD sprovedene su tek na početku XXI veka, po mnogima kasno. Obaveštajna zajednica nije uspela 2001. godine da preduhitri teroriste i spreči napad na Njujork i Vašington. Tek tada se mnogim pitanjima i problemima prišlo ozbiljno. Rezultat preispitivanja bilo je donošenje nove Strategije nacionalne bezbednosti 2002. godine iz koje je proizašao i Zakon o reformi obaveštajne delatnosti i prevenciji terorizma.

Administracija Predsednika Džordža Buša mlađeg je morala da odgovori na nova pitanja, kao što su:

- koja je naša vizija bezbedne domovine?
- koje ključne elemente treba da sadrži strategija nacionalne bezbednosti?
- kako organizovati izvršnu vlast i Kongres da se bave ovim pitanjima? i
- kako efikasno implementirati bezbednosne strategije nad mnogobrojnim pretnjama?

Nova zamisao Bušove administracije bila je da se preemptivno deluje na potencijalne bezbednosne izazove, rizike i pretnje po nacionalne interese SAD. Glavna snaga za implementaciju nove strategije pored diplomatije bio je Obaveštajno-bezbednosni sistem SAD. Zbog toga je moralo doći do promena.

Reformom obaveštajne delatnosti u SAD zaokružen je transformacioni proces koji je započeo 1947. godine. Tek 2004. godine došlo je do radikalnih promena u sistemu, koje su ispostavilo se bile neminovne još polovinom XX veka. Gotovo svi predlozi koje je Komisija 9/11 iznela pred administraciju sadržani su u predlozima većine komisija koje su sprovodile svoja istraživanja u periodu od 1947. do 2001. godine. Komisija je uočila gde su bili glavni problemi i šta treba promeniti. Nakon sprovedene istrage o uzrocima i propustima prilikom terorističkog napada na SAD doneti su sledeći zaključci i usmerenja: potrebna je bolja razmena informacija, odnosno, koordinacija između službi; potrebno je pojačati obazrivost i pažnju; potrebno je strategijsko upravljanje ili menadžment; i na kraju potrebno je da se izvrši reforma obaveštajne delatnosti kako bi se uspešnije suprotstavili novim bezbednosnim izazovima, rizicima i pretnjama. Rezultat ovih predloga i usmerenja jeste osnivanje funkcije Direktora DNI sa svim njegovim ovlašćenjima i odgovornostima za kontrolu rada Obaveštajne zajednice, kao i osnivanje Centara NCTC i NCPC.

Jedan od najznačajnijih zadataka Direktora DNI, koji nije bio u nadležnosti DCI, je utvrđivanje i obezbeđivanje finansijskih sredstava obaveštajnim agencijama u saradnji sa direktorom Ureda za rukovođenje i budžet. Direktor DNI je postao direktno zadužen za raspodelu finansijskih sredstava, odnosno za određivanje i odobravanje budžeta svim delovima Obaveštajne zajednice, što mu je omogućilo kontrolu istih.

Kao centralna organizacija koja svojim analizama, podacima i sugestijama utiče na donosiocel odluka (Vladu SAD), Centar za borbu protiv terorizma NCTC predstavlja najveću novinu u Obaveštajno-bezbednosnom sistemu SAD. Centar je dobio zadatak da upravlja strategijskim planiranjem protivterorističkih operacija, integrišući sve instrumente nacionalne moći, uključujući diplomatiju, ekonomsku moć, vojnu moć, obaveštajnu delatnost, domovinsku bezbednost primenjujući zakonske aktivnosti; da obezbedi obaveštajnu podršku i pristup svim raspoloživim podacima agencijama koje realizuju svoje protivterorističke planove ili izrađuju svoje analize; da služi kao centralna banka znanja o terorističkim međunarodnim grupama, kao i njihovim ciljevima, strategijama, sposobnostima i mreži kontakata i podrške. Sličnu ulogu u radu

Obaveštajno-bezbednosnog sistema SAD dobio je i Centar za borbu protiv proliferacije naroužanja NCPC. NCPC u okviru Obaveštajne zajednice planira i koordinira aktivnosti vezane za OMU, prikupljanje podataka, njihovu analizu i eksploataciju, kao i da pruža obaveštajnu podršku Vladi SAD u vezi napora i politike sprečavanja proliferacije.

Na kraju, kada se podvuče crta sa 2004. godinom i usvajanjem Zakona o reformi obaveštajne delatnosti i prevencije terorizma, može se zaključiti da su SAD uspele da izgrade obaveštajno-bezbednosni sistem koji će odgovoriti izazovima "novog vremena". Nažalost, potrebu za takvim sistemom uvideli su tek nakon stravičnog terorističkog napada. Međutim, proces transformacije Obaveštajno-bezbednosnog sistema SAD nije završen reformom obaveštajne delatnosti 2004. godine. Niko ne zna kako će izgledati geopolitička, geostrategijska i bezbednosna slika sveta u narednom periodu. Kao i u istoriji međunarodnih odnosa još od stvaranja prvih država, tako će i u budućnosti dolaziti do novih i drugačijih političkih procesa, bezbednosnih kriza i sukoba koji će uticati na organizacioni i strukturni oblik obaveštajno-bezbednosnih sistema država. Kako su se SAD uvek nalazili u centru zbivanja, a pogotovo posle izlaska iz izolacionizma, i u budućnosti će se američki interesi javljati u svim delovima sveta i sferama ljudskog društva. Uvek će postojati neprijatelji i protivnici američkih ciljeva i interesa i zbog toga će uvek postojati potencijalne pretnje koje će ugrožavati te interese. Obzirom na to SAD će morati uvek da imaju spreman i efikasan Obaveštajno-bezbednosni sistem koji će odgovoriti na sve nove bezbednosne izazove, rizike i pretnje. Transformacija Obaveštajno-bezbednosnog sistema SAD je neprekidan proces. SAD će nastaviti da razvijaju sistem, kao i sve njegove elemente u odnosu na uslove i situacije u kojima se budu nalazile.

Skraćenice:

CIA	<i>Central Intelligence Agency</i>	Централна обавештајна агенција
DCI	<i>Director of Central Intelligence</i>	Директор Централне обавештајне службе
D/DCI	<i>Deputy Director of Central Intelligence</i>	Заменик директора Централне обавештајне службе
DNI	<i>Director of National Intelligence</i>	Директор Обавештајне заједнице САД
DIA	<i>Defence Intelligence Agency</i>	Обавештајна агенција одбране
IC	<i>Intelligence Community</i>	Обавештајна заједница
INR	<i>Bureau of Intelligence and Research</i>	Биро за обавештајни рад и истраживање /у оквиру Државног секретаријата/
NCTC	<i>National Counterterrorism Center</i>	Национални центар за борбу против тероризма

NCPC	<i>National Counterproliferation Center</i>	Национални центар за борбу против пролиферације ОМУ
NSA	<i>National Security Agency</i>	Агенција за националну безбедност
NSC	<i>National Security Council</i>	Савет за националну безбедност
NRO	<i>National Reconnaissance Office</i>	Национални уред за извиђање
PFIAB	<i>President's Foreign Intelligence Advisory Board</i>	Саветодавни одбор Председника за спољни обавештајни рад

Литература:

1. **Best**, Richard A., *Proposals for intelligence reorganization, 1949-2004*, Congressional Research Service, The Library of Congress, 2004.
2. **Clark**, Rensom J., *Intelligence and National Security*, Praeger Security International, Westport and London, 2007.
3. **Condoleezza**, Rice, *Rethinking the National Interest: American Realism for a New World*, Foreign Affairs, Vol. 87, No. 4, july/august 2008.
4. **Eisendrath**, Craig R., *National Insecurity: U.S. Intelligence after Cold War*, Temple University Press, Philadelphia, 2000.
5. **Gates**, Роберт М., *The United States Intelligence Community*, Woodrow Wilson School Undergraduate Policy Conference Report, Princeton: University, 1988.
6. **Kirkpatrick**, Lyman B., *The U.S. Intelligence Community*, New York: Hill&Yang, 1973.
7. **Matthias**, Willard C., *America's Strategic Blunders: Intelligence Analysis and National Security Policy, 1936 – 1991*, The Pennsylvania State University Press, Pennsylvania, 2001.
8. **Richelson**, Jeffrey T., *The U.S. Intelligence Community*, (fourth edition), Boulder, California, 1999.
9. **Warner**, Michael, **McDonald**, J. Kenneth, *US Intelligence community reform studies since 1947*, Center for the Study of Intelligence Washington, D.C., 2005.
10. A Overview of the United States Intelligence Community for the 111th Congress, Office of Director of National Intelligence, 2009. www.dni.gov/overview.pdf
11. Hoover, H., Commission on Organization of the Executive Branch of the Government: Intelligence Activities, Report to Congress, June 1955. www.archives.gov/research/guide-fed-records/groups/264.html

- 12.** National Security Act of 1947, Public Law 253, 80th Congress, July, 1947.
www.intelligence.gov/0-natsecact_1947.shtml
- 13.** National Strategy for Combating Terrorism, The White House, september 2006.
http://hosted.ap.org/specials/interactives/wdc/documents/wh_terror060905.pdf
- 14.** National Strategy for Homeland Security, The White House, Washington, Homeland Security Council, october 2007. www.dhs.gov/xlibrary/assets/nat_strat_hls.pdf
- 15.** The Intelligence Reform and Terrorism Prevention Act of 2004, House of Representative, 108th Congres, Public Law 108-458, December 7, 2004. www.nctc.gov/docs/pl108_458.pdf
- 16.** The Dulles-Jackson-Correa Report to the National Security Council on the Central Intelligence Agency and National Organization for Intelligence, January 1, 1949, The Central Intelligence Agency, history and documents, William Matthew Leary, The University of Alabama Press, 1984, p. 134.
- 17.** The Hoover Commission Report on Organization of the Executive Branch of the Government, Westport, CT: Greenwood Press, 1970, www.questia.com/library/book/the-hoover-commission-report-on-organization-of-the-executive-branch-of-the-government-by-herbert-hoovers.jsp
- 18.** U.S. National Commission on Terrorist Attacks Upon the United States, The 9/11 Commission Report, Washington, DC: Government Printing Office, 2004.
<http://govinfo.library.unt.edu/911/report/911Report.pdf>

IZVEŠTAJI

WBRC Team

Izveštaj sa konferencije «Borba protiv korupcije – Bosna i Hercegovina»

Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine, na 69. sednici Predstavničkog doma, održanoj 30. decembra 2009. godine, i na 40. sednici Doma naroda, održanoj 30. decembra 2009. godine, usvojila je Zakon¹ o agenciji za prevenciju korupcije i koordinaciju borbe protiv korupcije. Ovim Zakonom uređeni su: pojam korupcije, osnivanje i pravni status Agencije za prevenciju korupcije i koordinaciju borbe protiv korupcije, način i oblici prevencije korupcije, principi rada Agencije, delokrug i nadležnosti Agencije, poslovi i zadaci, način rukovođenja, saradnja i odnosi sa javnošću. Navedeni Zakon je i danas na snazi. Međutim, pitanje je da li je njegovo donošenje i osnivanje Agencije iole promenilo način i efikasnost borbe protiv korupcije².

Agencija za prevenciju korupcije i koordinaciju borbe protiv korupcije osnovana je sa ciljem da se identifikuju i eliminišu uzroci korupcije, odvrate lica od činjenja krivičnih dela u vezi sa korupcijom, osigura i unapredi pravni okvir za prevenciju korupcije, podstanke učešće civilnog društva u prevenciji korupcije, podigne svest javnosti i stvori odnos netolerancije prema korupciji, edukuje i bolje upozna društvo o uzrocima i posledicama uticaja korupcije i promovise transparentni i odgovorni rad organa i institucija u BiH.

Agencija je nadležna za izradu Strategije za borbu protiv korupcije i Akcionog plana za prevenciju korupcije, koordinaciju i nadzor nad sprovođenjem Strategije i Akcionog plana, koordinaciju rada javnih institucija u sprečavanju korupcije i sukoba interesa, propisivanje jedinstvene metodologije za prikupljanje podataka o imovinskom stanju javnih službenika, analiziranje dostavljenih podataka s ciljem utvrđivanja pojava koruptivnog delovanja, informisanje svih relevantnih subjekata u BiH o rezultatima istraživanja, koordinaciju rada

¹ Objavljeno u Službenom glasniku BiH, broj: 103/09 od 30.12.2009. godine.

² U 2. članu navedenog Zakona data je definicija pojma korupcija: "korupcija označava svaku zloupotrebu moći povjerene javnom službeniku ili licu na političkom položaju na državnom, entitetskom, kantonalnom nivou, nivou Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine, gradskom ili općinskom nivou, koja može dovesti do privatne koristi. Korupcija posebno može uključivati direktno ili indirektno zahtijevanje, nuđenje, davanje ili prihvatanje mita ili neke druge nedopuštene prednosti ili njenu mogućnost, kojima se narušava odgovarajuće obavljanje bilo kakve dužnosti ili ponašanja očekivanih od primaoca mita".

institucija s javnim ovlaštenjima u suzbijanju korupcije, praćenje efekata primene zakona i podzakonskih akata koji imaju za cilj prevenciju korupcije i davanje mišljenja i instrukcija o pitanju njihove primene, saradnju sa domaćim naučnim i stranim organizacijama, medijima i nevladinim organizacijama po pitanju prevencije korupcije, saradnju sa međunarodnim organizacijama, institucijama i organima, uspostavljanje i vođenje baze podataka prikupljenih u skladu sa zakonom, razvijanje edukativnih programa po pitanju prevencije i borbu protiv korupcije, javno publikovanje informacija o stanju korupcije i druge poslove u vezi s prevencijom korupcije.

Agencija donosi antikoruptivne mere, preporuke i instrukcije, te daje mišljenja i pokreće inicijative. Glavnu ulogu u borbi protiv korupcije ipak imaju tužilaštva (zajedno sa policijama) i sudovi u BiH. Pravni i sudski sistem u BiH je najsloženiji i najdecentralizovaniji federalni sistem u Evropi. To je zbog činjenice da u BiH ima nekoliko zakona o istoj stvari i nekoliko sudova koji mogu tvrditi da imaju nadležnost, odnosno, svaki entitet, kanton i distrikt Brčko imaju svoj Ustav, zakone, Tužilaštvo i Sud. Ovo je dovelo do cepanja strukture na nekoliko nivoa: cepanje državne vlasti, cepanje zakonodavstva i cepanje sudskih tela koja primenjuju zakonske propise, što otežava rad Agencije i koordinaciju borbe protiv korupcije.

Nedostatak saradnje između različitih sudskih i drugih organa u BiH nije novo pitanje. Problemima koje taj nedostatak donosi bavila su se i međunarodna tela u nekoliko navrata, uključujući Venecijansku komisiju, koja je u svojim mišljenjima davala određene savete i smernice u radu sudskih tela u BiH. Međutim, do danas nije pronađen odgovor na koji način rešiti problem. U takvim okolnostima, uslovi za pojavu korupcije su povoljni jer trenutno u BiH ne postoje doslednost, stabilnost, zabrana retroaktivnosti i pravosnažnost odluka pravosudnog sistema. Da bi se rešili problemi potrebna je politička podrška i odgovarajući ljudski i finansijski resursi.

Venecijanska komisija usvojila je "Mišljenje o pravnoj sigurnosti i nezavisnosti pravosuđa u Bosni i Hercegovini" 2011. godine. U mišljenju je zaključeno da opšte stanje pravosuđa u BiH daje razloge za zabrinutost u pogledu, kako pravne sigurnosti³ tako i njegove nezavisnosti⁴. Postojanje nekoliko pravnih poredaka i rascepanost pravosuđa otežava da BiH ispuni zahteve doslednosti, preciznosti, stabilnosti i ciljeve svog zakonodavstva i sudske prakse, kao i da zadovolji različite aspekte institucionalne i individualne nezavisnosti pravosuđa. Prema mišljenju komisije unapređenju situacije u BiH doprineli bi: reforma pravosuđa sa ciljem smanjenja decentralizacije, osnivanje vrhovnog suda na nivou BiH što zahteva izmenu Ustava BiH,

3 Pravna sigurnost ima nekoliko funkcija: pomaže da se osiguraju mir i sigurnost u društvu i doprinosi zakonskoj efikasnosti tako što omogućava pojedincima da se za zakonom upoznaju u dovoljnoj meri kako bi ga mogli poštovati.

4 Nezavisnost pravosuđa se odnosi na demokratski režim i poštovanje podele vlasti. Time se osigurava da se pravda može ostvariti i može videti da se ostvaruje bez nepotrebnog uplitanja bilo koje druge grane vlasti, durgih tela unutar pravosuđa, drugih sudija ili nekih drugih učesnika.

formiranje zajedničkog ili združenog tela do osnivanja vrhovnog suda, formiranje posebnog apelacionog suda, usaglašavanje zakonskih propisa, sudskih i tužilačkih sistema, centralizovanje finansijskih pitanja, rešavanje zaostalih predmeta i omogućavanje dostupnosti zakonodavstva i sudske prakse javnosti.

Mirsad Abazović, član Komisije za izbor i praćenje rada Agencije za prevenciju korupcije i koordinaciju borbe protiv korupcije i profesor na Fakultetu kriminalističkih nauka u Sarajevu, ima svoje viđenje ambijenta u BiH. Njegovo mišljenje je da postoje tri osnovna principa kojih se treba pridržavati u borbi protiv korupcije, a to su: moći, znati i hteti. Moći, znači imati dobre i primenljive zakonske propise, znati, znači imati odgovarajuće ljudske kapacitete za borbu i hteti, znači želeći upustiti se u borbu protiv korupcije sa ciljem njenog iskorenjavanja.

Da li organi i institucije u BiH mogu uspešno da se upuste u borbu protiv korupcije? Da li su doneti odgovarajući zakoni? Da li postoji politička podrška tužilaštvu i sudovima u BiH? Ovo su neka od pitanja na koja će vreme dati odgovor. Trenutno postoji velika želja ali su mogućnosti male. Saradnja policija, tužilaštava i sudova u BiH na niskom je nivou što predstavlja veliki problem. Na kraju, da li je potrebno nekom dati "odrešene ruke" da koordinira i rukovodi borbom protiv korupcije? Kome?

Literatura:

1. Zakon o Agenciji za prevenciju korupcije i koordinaciju borbe protiv korupcije, Službeni glasnik BiH, broj 103/09 od 30.12.2009. godine;
2. Mišljenje o pravnoj sigurnosti i nezavisnosti pravosuđa u Bosni i Hercegovini, broj 648/2011, Strazbur 18.06.2012. godine;
3. Zakon o sudu Bosne i Hercegovine, prečišćen tekst, broj 01, 02-02-5-51/09 od 18. maja 2009. godine;
4. Zakon o Tužilaštvu Bosne i Hercegovine, prečišćen tekst, broj 01, 02-02-5-52/09 od 18. maja 2009. godine;

Savezna Republika Nemačka: Izbori 2013

Veliko interesovanje Istraživačkog centra za pitanja bezbednosti Zapadnog Balkana za nemačku politiku rezultat je uloge koju Nemačka ima danas i pozicije koju je stekla naročito od pada Berlinskog zida.

Globalana ekonomska kriza, naročito u Evropi/EU, smestila je Nemačku i njene lidere u centar pažnje, te je potreba za predviđanjem njenog kretanja, kako na unutarpolitičkom tako i na spoljnopolitičkom planu, od velikog značaja. Razumevanje savremene nemačke politike i njenih interesa u regionu Zapadnog Balkana od ključnog je značaja za zemlje regiona u vezi njihovog prijema u EU.

Naš sagovornik bio je gospodin Henri Bone (Henri Bohnet), direktor Fondacije "Konrad Adenauer" u Beogradu. Sa gospodinom Boneom razgovarali smo na temu nemačkih parlamentarnih izbora koji su održani u septembru ove godine, o mogućem formiranju "Velike koalicije" između Demohrišćanske Unije (CDU) i Socijaldemokratske partije (SPD), kao i o tome kako ona može uticati na Srbiju.

Fondacija "Konrad Adenauer" je politička fondacija koja je bliska Hrišćansko-demokratskoj uniji Nemačke, ali svoje aktivnosti sprovodi nezavisno. Fondacija postoji skoro 60 godina i sada radi u oko 80 država sveta, a u Srbiji je prisutna već 15 godina. Glavni cilj Fondacije je političko obrazovanje društva o demokratiji i evropskim integracijama. Glavni ciljevi Fondacije u Srbiji su savetovanje političara i političkih partija u skladu sa načelima demokratije, promocija i podrška procesa evropskih integracija u oblastima kao što su vladavina prava, sloboda medija i ekonomija i na kraju rad sa društvom u celini na prevazilaženju konflikata iz prošlosti kako se oni ne bi ponovili.

P: Kako ste videli izbore u Nemačkoj i pobedu CDU/CSU?

O: Svi su bili iznenađeni rezultatom izbora i ubedljivom pobedom Angele Merkele i koalicije CDU/CSU. Koalicija nije očekivala tako puno glasova birača. Veoma interesantno je i to što rezultat izbora nije u skladu sa trenutnom situacijom u Evropi kada su skoro sve vlade država izgubile izbore. Sve to upućuje na to da je politika Angele Merkel i njene partije bila uspešna.

Glasači su dali dobar signal za nastavak puta kojim Merkelova vodi Nemačku ka stabilnosti i izlasku iz evropske krize, odnsono zaštititi nemačke ekonomije i društva.

P: Možete li nam objasniti koncept "Velika koalicija"?

O: Nemci ne vole konfliktne situacije i radikalne promene. Većina nemačke javnosti više preferira koncept velike koalicije zato što omogućava stabilnost, koncenzus i ne radikalne promene, što je po mom mišljenju ključni razlog ovakve percepcije. Nemci se sećaju prošle velike koalicije u periodu od 2005. do 2009. godine koja je formirana u vreme svetske ekonomske krize koju je uspešno prebrodila. Moje mišljenje je da ovo nije idealna kombinacija jer onda imamo slabu opoziciju. U parlamentu nema liberalnih snaga po prvi put, odnosno imamo CDU kao centralnodesnu partiju i tri levo orjentisane partije. To je veoma bitno u pogledu ekonomskih izazova u budućnosti i Nemačke konkurentnosti u globalizovanom svetu, gde naročito Kina ima veliki ekonomski napredak, a EU mora da ostane konkurentna i atraktivna za investicije.

P: Koje su glavne tačke strategija CDU i SPD u pregovorima?

O: Ukoliko pogledamo u prošlost videćemo da je ministarstvo finansija bila glavna stavka u pregovorima, kao i pozicija ministra spoljnih poslova koji se bavi i politikom EU. Danas, u vreme ekonomske krize, finansije su ključna tačka i mnogo važnija pozicija. Međutim, do sada nije se razgovaralo o ministarstvima jer se uglavnom govori o problemima. Najveći problem je socijalna politika i penzioni fond. Takođe, energetska zaokret Nemačke i odluka o zameni nuklearne energije nije jeftina što je problem koji može biti veoma veliki. Obzirom na to energetska resor može biti jedna od ključnih tačaka u pregovorima.

P: Šta mislite o uslovima SPD?

O: Ovo je drugi najgori rezultat SPD u istoriji Nemačke. Prema tome, socijaldemokrate se ne mogu nadati velikim ustupcima u pregovorima. Međutim, sve partije su davale predizborna obećanja. Jedno od predizbornih obećanja SPD jeste definisanje minimalnog dohotka, što može biti jedno od pitanja gde će se naći kompromis sa CDU. U isto vreme, razgovori sa Zelenima su prekinuti, ali postoji mogućnost da se obnove čega su socijaldemokrate svesne. Na kraju pregovora, vrh stranke će morati da konsultuje i članove stranke koji će odobriti ili odbiti koalicioni sporazum.

P: Šta mislite o poziciji Hrišćansko-socijalne Unije (CSU) u pregovorima?

O: Oni imaju veoma blisku koaliciju sa CDU i mislim da neće predstavljati prepreku u pregovorima sa SPD. Jedino oko čega mogu praviti kompromis sa koalicionim partnerom jeste njihov predlog za naplatu putarine za inostrana vozila u Nemačkoj.

P: U slučaju da dođe do formiranja "Velike koalicije", šta će biti prvi korak u spoljnoj politici prema Balkanu, Rusiji i SAD?

O: Spoljna politika se neće menjati jer u Nemačkoj ne postoji praksa da se ista menja nakon izbora. Mora da postoji kontinuitet u vođenju spoljne politike. Ne očekujem neke promene u odnosima prema Rusiji, ni prema SAD, kao i ni prema regionu Balkana. Trenutno je aktuelan sporazum o zabrani špijuniranja, naročito u domenu industrijske špijunaže sa SAD. Što se tiče Rusije, saradnja je na dobrom nivou tako da ne očekujem velike zaokrete u odnosima. Što se tiče Balkana on nije na vrhu prioriteta Nemačke vlade. Ipak, Nemačka ima oko 800 pripadnika oružanih snaga u sastavu KFOR-a i zbog toga će pratiti pregovarački proces između Beograda i Prištine.

P: Šta Srbija treba da preduzme u budućim odnosima sa Nemačkom?

O: Mislim da su odnosi veoma dobri, a postoji i prostor za napredak. Nemačka je jedan od najvećih uvoznika i ulagača u Srbiji. Ima dosta kompanija iz Nemačke koje rade u Srbiji. Mislim da postoji prostor za bliskiju političku saradnju i stvaranje povoljnijih uslova za investitore iz inostranstva. Potrebno je da se ojača vladavina prava, da se smanji birokratija i olakša dobijanje dozvola čime bi se omogućilo povoljnije okruženje za strane investitore. Na političkom nivou, mislim da postoji prostor za bližu saradnju parlamenata, naročito u pogledu размене искустава у спровођењу тешких реформи и придобијању грађана за ове реформе.

«Tura partnerstva»

U periodu od 14. do 18. oktobra 2013. godine Atlantski savet Srbije i Slovačka atlantska komisija uz podršku NATO odeljenja za javnu diplomatiju i Slovak Aid-a, a u saradnji sa ambasadam Republike Slovačke, realizovali su projekat «Tura partnerstva» u pet gradova Srbije – Kragujevac, Niš, Novi Sad, Zaječar i Beograd.

Istraživački centar za pitanja bezbednosti Zapadnog Balkana na poziv Slovačke atlantske komisije ispratio je čitav projekat i prisustvovao je završnoj konferenciji u Beogradu dana 18. oktobra u 11.00 časova u maloj sali Megatrend Univerziteta u Beogradu.

Javne diskusije po navedenim gradovima realizovane su kroz prezentovanje iskustava Slovačke koja se tiču procesa evroatlantskih integracija, partnerstava u okviru međunarodnih organizacija i programa Partnerstvo za mir. Takođe, diskusija je vođena o političkim i bezbednosnim aspektima procesa evroatlantskih integracija i nacionalnim interesima koje države mogu ostvariti kroz multinacionalnu saradnju.

Konferenciju u Beogradu otvorili su Jan Varšo, ambasador Slovačke u Srbiji i prof.dr. Predrag Simić, predstavnik Atlantskog saveta Srbije i profesor Fakulteta političkih nauka u Beogradu.

Opisan je dosadašnji odnos NATO i Srbije, opisana su iskustva i dosadašnja saradnja kroz program Partnerstvo za mir i predstavljena je perspektiva buduće saradnje. Međutim, nije razjašnjeno šta su dosadašnje beneficije Srbije i koja će biti njena strategija za poboljšanje odnosa sa Alijansom.

Međunarodna naučna konferencija «Zaštita nacionalne kritične infrastrukture: regionalna perspektiva»

U prostorijama Privredne komore Beograda, 24. oktobra o.g. održana je međunarodna naučna konferencija «Zaštita nacionalne kritične infrastrukture: regionalna perspektiva», koju su organizovali Fakultet bezbednosti iz Beograda, Ministarstvo prosvete, nauke i tehnološkog razvoja Republike Srbije, Institut za korporativnu bezbednost iz Ljubljane, Privredna komora Beograda i Naftna industrija Srbije. Konferencija je okupila strane i domaće stručnjake iz oblasti zaštite kritične infrastrukture.

Konferenciju je otvorio Nebojša Rodić, ministar odbrane R. Srbije, a prisutnim su se obratili i prof.dr. Radomir Milašinović, dekan Fakulteta bezbednosti, dr. Jovan Bazić, pomoćnik ministra prosvete, nauke i tehnološkog razvoja R. Srbije, Predrag Marić, pomoćnik ministra unutrašnjih poslova i načelnik Sektora za vanredne situacije MUP, dr. Tanja Mišćević, šef pregovaračkog tima R. Srbije sa EU, Milan Janković, predsednik Privredne komore Beograda, dr. Denis Čaleta, iz Instituta za korporativnu bezbednost i Dejan Pavlović, direktor Direkcije za korporativnu zaštitu NIS.

Istraživački centar za pitanja bezbednosti Zapadnog Balkana posebno izdvaja i skreće pažnju na uvodno predavanje prof.dr. Momčila Milinovića sa Mašinskog fakulteta u Beogradu o Izazovima nacionalne odbrane u međunarodnom, državnom i privatnom korporativnom upravljanju zaštitom kritične infrastrukture.

Iskustva u misiji EUFOR

Igor Dimitrovski

U organizaciji Kluba studenata Fakulteta bezbednosti i Istraživačkog centra za pitanja bezbednosti Zapadnog Balkana, na Fakultetu bezbednosti u Beogradu 22. novembra 2013. godine, održao je predavanje Igor Dimitrovski, pravni savetnik komandanta EUFOR misije “ALTHEA” u Bosni i Hercegovini.

Moderator predavanja bila je Ana Tomić član Kluba studenata Fakulteta bezbednosti, koja je najavila predavača.

U prvom delu predavanja predstavljen je istorijat uspostavljanja misije EUFOR u Bosni i Hercegovini, njen razvoj po fazama proširenja, dokumenta koja potvrđuju mandat, ciljeve i zadatke misije.

U drugom delu predavanja predstavljena je politika Evropske Unije prema Bosni i Hercegovini. Predavač je upoznao studente sa ulogom EU pre, tokom i posle sukoba u Bosni i Hercegovini, finansijskoj pomoći i potencijalima te pomoći, kao i sa institucijama EU i međunarodne zajednice sa kojima surađuje u okviru misije.

U trećem i poslednjem delu predavanja, o ličnim iskustvima iz rada u misiji i mogućnostima zaposlenja, predavač je predstavio svoj delokrug rada i proces apliciranja za rad u misiji.

Nakon poslednjeg dela predavanja moderator je dao priliku studentima da postavljaju pitanja. Bilo je više pitanja u vezi trenutnih ciljeva misije i budućnosti Dejtonskog sporazuma, kao i u vezi učešća i zapošljavanja civila u misiji EU u BiH.

Uloga Nemačke u evroatlantskim integracijama Republike Srbije

Karl Lamers

Dr Karl Lamers, nemački političar, pripadnik Demohrišćankse unije i parlamentarac od 1994. godine, potpredsednik Parlamentarne skupštine NATO, član Međunarodnog instituta za strateške studije u Londonu, predsednik Asocijacije Atlantskog ugovora i zamenik predsedavajućeg Komiteta za odbranu u parlamentu Republike Nemačke, održao je 28.11.2013. godine na Megatrend univerzitetu predavanje na temu «Uloga Nemačke u evro-atlantskim integracijama Srbije».

Naime, dr Lamers je trebao da održi predavanje na navedenu temu. Međutim, kako je sam u uvodu predavanja rekao naslov njegovog predavanja je «*NATO u 21. veku*». Da li je greškom napisan naslov na sajtu Megatrend univerziteta, kao i u «*Politici*» od 28.11.2013. godine ili je pretenciozno napisan naslov predavanja, a da se nije konsultovao sam predavač? Sada, dan posle predavanja nije ni bitno.

Najavljenj temi predavanja dr Lamers je posvetio veoma malo pažnje, a da nije bilo već pripremljenih pitanja organizatora, koja su postavili izabrani studenti, ne bi je se ni dotakao.

Lamersovo predavanje se sastojalo iz istorijskog osvrta na osnivanje i aktivnosti NATO od 1949. do 1989. godine i od 2001. do danas. Uspešno je, na veoma prefinjen diplomatski način, izbegao da pomene intervencije snaga NATO u BiH 1995. godine i u SRJ 1999. godine. Međutim, nije propustio da se kritički osvrne na govor ambasadora Rusije u Srbiji Aleksandra Čepurina, od prethodnog dana na predavanju studentima Akademije za diplomatiju i bezbednost. Naime, prema mišljenju Lamersa, Čepurin je otvoreno vršio pritisak na državne institucije Srbije da ne «mole za prijem u NATO». Komentarišući izjavu Čepurina, Lamers je izjavio, da je NATO osnovan na principima demokratije, da je članstvo u NATO dobrovoljno i da niko sem Srbije same ne sme da odlučuje o saradnji sa NATO. U tom trenutku se sasvim tiho iz publike čulo «*kakva demagogija*». Potom, Lamers izjavljuje da put ka stabilnosti, prosperitetu i miru u regionu Zapadnog Balkana vodi preko evroatlanstksih integracija.

Sve u svemu, ništa novo nismo čuli. Veći deo podataka iz Lamersovog izlaganja može se naći u najnovijem stratezijskom konceptu NATO. Prema tome, cilj predavanja nije ispunjen, ako ga je uopšte bilo u formalnom smislu.